

Sotalapsen tarina

Minä olin vain 8-vuotias pikkupoika kun sota alkoi. Lehdessä ja radiossa kehoitettiin ihmisiä olemaan varovaisia ulkona liikkueissaan ja hakeutumaan lähelle suojapaikkaa.

Sodan myötä alkoi myös pelko. Pelko siitä, että Suomi ei pysty taistelemaan vastaan. Pelko siitä, että menettää läheisen tai kuolee itse. Aina piti olla valmis lähtemään, piti nukkua takki päällä ja kengät jalassa, jos tulisi kiire lähteä suojaan herätessä. Ruokaa piti syödä säästeliäästi, että jäisi pahan päivän varalle. Perheiden isät ja vanhimmat pojat lähtivät rintamalle, niin myös minun isäni ja isoveljeni. Minä jäin pitämään äidistäni ja 1-vuotiaasta pikkusiskostani huolta.

Olin kuullut kavereilta, että joissain perheissä lapset lähetettiin Ruotsiin turvaan ja, että minutkin varmaan lähetettäisiin pikkusiskoni kanssa. Kysyin äidiltäni asiasta, hän selitti minulle, että niin kauan kuin minä ja siskoni olisimme täällä kotona turvassa meidän ei tarvitsisi lähteä. Olin varma, että saan olla Suomessa sodan loppuun asti ja sitten kun isäni ja isoveljeni tulisivat takaisin kotiin kaikki olisi taas hyvin.

.....

Kuukaudet kuluivat ja pommikoneet lensivät yläpuolellamme jatkuvasti. Ensin kuului pitkä vihellys ja sitten kova pamaus. Koko ajan oli pieni jännitys vatsan pohjassa, jos kaikki ei menisikään niin kuin suunniteltiin. Joutuisimme jättämään talon, isälle tai veljelle tapahtuisi jotain tai minun ja siskoni pitäisi lähteä.

Niihän siinä sitten kävi. Äiti sai eräänä päivänä kirjeen, jossa kerrottiin veljeni ja isäni kaatuneen. Siitä alkoi suruaika. Meillä ei ollut enää ketään, jota odottaa kotiin sodan päätyttyä. Tiesin myös mitä minulle ja siskolleni tapahtuisi nyt.

Äiti itki monta päivää, kunnes häneltä loppuivat kyyneleet. Hän ei enää itkenyt mutta istui vain hiljaa, katseli vanhoja kuvia, tuijotti tyhjyyteen eikä enää puhunut. Minä jouduin pitämään huolen siskostani, minulla ei ollut aikaa surra sillä minä olin nyt perheen pää, kun isäni ja veljeni olivat taivaassa.

Sitten se päivä koitti. Meille kotiin tuli kaksi tatiä sosiaalitoimistosta ja he päättivät äitini kanssa, että minun olisi parempi lähteä seuraavalla junalla Ruotsiin. En minä tietenkään sitä halunnut mutta olin jo niin väsynyt hoitamaan pikkusiskoani yksin, että todella toivoin jonkun aikuisen apua, äidistäni kun ei ollut sillä hetkellä siihen. Sanoin tädeille, että haluaisin samaan perheeseen siskoni kanssa ja he lupasivat järjestää asian. En lähtenyt ilomielin mutta tiesin, että tämä olisi parempi vaihtoehto kuin jäädä tänne. Äidin puolesta minä tietysti pelkäsin mutta äiti lupasi pysytellä turvassa.

.....

Olin pakannut kaikki omat ja siskoni tavarat. Lähdin kävelemään kohti juna-asemaa sisko sylissäni. Äiti ei tullut mukaan, sanoin että ei tarvitse sillä näin miten rikki hän oli kaikesta. Juna-asemalle päästyäni näin siellä satoja lapsia ja heidän vanhempiaan. Lapset itkivät ja jotkut vanhemmat myös. Näin siellä saman sosiaalitoimiston tädin joka oli käynyt meillä edellisellä viikolla. Menin hänen luokseen. Hän ripusti minun ja siskoni kaulaan lapun ja ohjeisti meidät junaan. Lapuissa luki nimemme ja kaupunki, josta olimme tulossa ja mihin olimme menossa. Kävelin junan viereen, katselin oviaukoista sisälle nähdäkseni missä vaunussa oli vielä tilaa. Kaikki tuntuivat olevan jo yhtä täynnä, joten kiipesin vain ensimmäiseen vaunuun joka tuli kohdalle. Sisällä oli kova meteli. Kaikki lapset itkivät, varsinkin pienet. Isommat sisarukset yrittivät rauhoitella vaikka he itsekin olivat surullisia ja peloissaan siitä mikä heitä odottaisi Ruotsissa.

Juna tuuttasi pari kertaa ja nytkähti hiljaa liikkeelle. Kaikki ryntäsivät ikkunoihin heiluttamaan vanhemmilleen. Minä etsin itselleni paikan ja istuin. Siskoni nukkui onneksi, silitin hänen päätään ja kuiskasin, että kaikki menee vielä hyvin eikä hänen tarvitsisi pelätä. Olimme jo pienen matkan päässä asemasta ja itku ja parkuminen ympärilläni alkoi hellittää ja jokainen lapsi nukahti yksi kerrallaan, lopulta minäkin.

.....

Junamatka kesti monta tuntia. Juna pysähtyi monilla asemilla Ruotsissa ja jokaisella asemalla jäi lapsia pois. Viimein tuli meidän vuoro lähteä. Tulin junasta ulos sisko sylissäni ja laukku kädessäni. Pihalla odotti kaksi autoa. Menin toisen auton luo sisko sylissäni. Autosta nousi mies ja nainen, he puhuivat minulle mutta en ymmärtänyt sanaakaan. Toisesta autosta tuli yksi nuori nainen ja kaksi vanhempaa rouvaa jotka näyttivät aivan sosiaalitoimiston tädeiltä. Toinen tädeistä tuli luokseni ja otti siskoni sylissäni pois. Luulin, että hän vain lukisi lapun siskoni kaulasta mutta hän lähti kantamaan siskoani kohti toista autoa. Samaan aikaan toisesta autosta tullut mies vei minua autoonsa. Repäisin itseni irti miehen otteesta ja juoksin toiselle autolle. Revin sosiaalitoimiston tättä hihasta ja huusin, että eivät veisi siskoani pois. Siskoni heräsi ja alkoi itkeä. Toinen tätti otti toisen laukuistani, sen missä oli siskoni tavaroita ja vei sen autoon. Mies sai uudelleen otteen minusta ja alkoi viemään minua kohti autoaan. Huusin kovempaa kuin koskaan. Se ei auttanut, minut erotettiin siskostani. Autot lähtivät eri suuntiin, minä toisessa autossa ja siskoni toisessa.

Autossa nainen ja mies puhuivat jotain keskenään, en edelleenkään ymmärtänyt mitään. Olin todella vihainen ja surullinen yhtä aikaa, miksei minua ja siskoani voitu laittaa samaan perheeseen. Päätin olla sanomatta mitään, koska eivät he olisi kuitenkaan ymmärtäneet. Itkin hiljaa, minulla oli ikävä äitiä, siskoa, isää, veljeä ja Suomea.

.....

Automatka ei kestänyt kuin puoli tuntia. Auto parkkeerasi talon pihaan. Talossa oli kivijalka muuten se oli puuta. Punaiset seinät, valkoiset ikkunanpielet ja musta katto. Otin laukkuni ja nousin autosta. Tässä minä sitten asuisin niin kauan kunnes Suomeen olisi turvallista mennä, ajattelin. Sitä en tiennyt milloin mutta toivoin sen olevan niin pian kuin mahdollista. Entä siskoni? Antaisivatko he hänellekin luvan lähteä?

Talo oli sisältä hieno, ihan erilainen kuin kotini Suomessa. Nainen ohjeisti minua riisumaan ulkovaatteet ja pesemään kädet. Meni hetki ennen kuin ymmärsin häntä. Sitten hän esitteli minulle taloa kierrättämällä minua ympäriinsä ja puhumalla jatkuvasti. Hän vei minut olohuoneeseen, jossa istui mies. Mies esitteli itsensä, hänen nimensä oli Sven. Nainen kertoi myös oman nimensä, Greta. Nyökkäsin ja menin ruokapöytään istumaan. Greta ojensi minulle lautasen, jossa oli lihakeittoa. Sain myös lasin maitoa. Söin koko lautasen tyhjäksi, en ollut saanut kunnon ruokaa kokonaiseen päivään. Sven katsoi minua pitkään ja sanoi sitten jotain siskostani. En minä ymmärtänyt mutta kai hän sanoi, että kaikki paranee vielä.

Ajattelin, että tietysti paranee mutta vasta sitten kun olemme takaisin Suomessa. Syönnin jälkeen Sven vei minut navettaan ja näytti miten lehmiä lypsetään. Sitten hän vei minut kanalaan ja näytti miten katsotaan onko kana muninut, lopuksi käytiin vielä sikalassa antamassa sioille ruokaa. Mietin, että miksi tähän täällä on niin paljon eläimiä mutta ei ollenkaan muita lapsia minun lisäksi. Myöhemmin minulle selvisi, että Greta ja Sven eivät olleet saaneet omia lapsia.

He myivät kananmunia, maitoa ja sianlihaa naapureille ja tutuille ja saivat siitä elantonsa.

Illalla mennessäni nukkumaan toivoin, että kun aamulla heräisin, olisin omassa sängyssäni Suomessa, äitini laittaisi aamupuuroa kuten aina, siskoni jökeltelisi iloisesti, sotaa ei olisi koskaan tullutkaan ja isäni ja veljeni olisivat elossa.

.....

Aamulla herätessäni huomasin, että näin ei kuitenkaan ollut. Olin edelleen vieraassa sängyssä, vieraassa talossa, vieraiden ihmisten keskellä. Nousin ja menin ruokapöydän ääreen. Lautasellani oli kaurapuuroa. Greta ja Sven toivottivat hyvää huomenta, minä vain nyökkäsin. Sven kertoi, että menisin huomenna kouluun. Nyökkäsin uudelleen, en tiennyt mitä vastaisin. Syötyäni nousin pöydästä ja kiitin ruoasta, tiesin sentään mitä "kiitos" on ruotsiksi.

Ulkona tapasin naapurin lapset. Tytön ja pojan. Tyttö näytti noin 6-vuotiaalta ja poika saman ikäiseltä kuin minä. Tuijotimme toisiamme pitkään ja puhumatta. Kävelin pois, navetalle päin. Katsoin taakseni ja näin tytön ja pojan seuraavan. Pysähdyin ja käännyn kysyäkseni mitä he haluavat minusta mutta sitten muistin, että eiväthän he ymmärrä, jos suomeksi kysyn. Mietin miten kysyisin ruotsiksi, mieleeni ei tullut yhtään lausetta, joten käännyn ja juoksin navetalle. Lehmät katsoivat minua kummissaan. Odotin hetken ja kurkistin sitten oven raosta ulos, tyttö ja poika olivat lähteneet. Mietin miten ihmeessä saan elämäni täällä sujumaan, enhän osaa edes kieltä. Tulin ulos navetasta ja kävelin takaisin talolle. Huomasin, että joku tuli pyörällä portista sisällä, se oli postimies ja hänellä oli kirje kädessään. Postimies koputti ovelle, Greta aukaisi oven, kiitti ja otti kirjeen. Postimies lähti ja minä menin ovelle. Greta antoi kirjeen minulle ja sanoi että se on äidiltäni. Katsoin kirjettä ja totta tosiaan se oli äitini kirjoittama. Teksti oli kaunista kaunokirjoitusta, koukeroita oli enemmän kuin minun kiharoissa hiuksissani.

"Rakas Matti, minulla on ikävä sinua ja Mariaa. Kuulin, että Maria sijoitettiin eri perheeseen kuin sinut. Se ei alunperin ollut tarkoitus mutta pääasia, että te molemmat olette nyt turvassa. Älä minusta huolehdi, minä pärjään kyllä. Jouduin jättämään talon mutta pääsin kaupungin järjestämään suojaan maan alle. Olethan kiltti poika. Pian me nähdään taas. Rakkaudella äiti."

Luettuani annoin kirjeen takaisin Gretalle ja kävelin sisään. Greta pysäytti ja kysyi olivatko uutiset hyviä. En oikein tiennyt itsekään mutta kohotin olkapäitani ja nyökkäsin jatkaessani matkaa takaisin huoneeseeni. Vietin huoneessani koko loppuillan mietiskellen ensimmäistä koulupäivääni ruotsalaisessa koulussa ja kaikkea mitä oli siihen mennessä tapahtunut ja mitä tulee tapahtumaan. Kävin syömässä iltapalan ja menin nukkumaan.

.....

Greta tuli herättämään minut ja toi minulle siistit vaatteet koulua varten. Puin vaatteet päälleni ja menin syömään aamupuuron. Sven toi minulle koululaukun, se oli hieno ja nahasta tehty. Syötyäni lähdin kävelemään kohti koulua. Katselin ympärilläni, näin kauniita peltoja ja kirkkaan sinisen taivaan. Aurinko oli jo noussut lähes kokonaan ja linnut lauloivat kauniisti. Vihdoin näin keltaisen ison rakennuksen. Kävelin rakennusta kohti ja näin naisen

ikkunassa, hän oli minun uusi opettajani. Menin sisälle ja katselin luokkia, kurkistin ensimmäiseen luokkaan, siellä oli kova hälinä. Opettajani tuli luokseni ja esitteli itsensä. Hän johdatti minut luokkaan sisälle ja yhtäkkiä luokkaan tuli suuri ja pitkä hiljaisuus. Kaikki tuijottivat minua ja kuiskivat toisilleen. Opettaja kertoi oppilaille minusta, että olin tullut Suomesta Ruotsiin, koska Suomessa oli sota ja, että en osannut ruotsia kovinkaan paljon. Opettaja antoi minulle liidun käteeni ja pyysi kirjoittamaan nimeni taululle. Kirjoitettuani opettaja ohjasi minut istumaan toisen pojan viereen eturiviin.

Ensimmäiset tunnit kuluivat hitaasti. Kaksi vaikeaa ainetta, matematiikka ja äidinkieli. Äidinkieli ei siis tässä tapauksessa ollut suomen kieli. Sitten tuli ruokatunti ja välitunti. Greta oli laittanut minulle evääksi voileivän kinkulla. Söin leivän ja katselin mitä luokkalaiseni tekivät. Tytöt hyppivät narua ja leikkivät nukeillaan. Pojat pelasivat jalkapalloa ja leikkivät hippaa. Yritin mennä jalkapallopeliin mukaan mutta muut pojat eivät halunneet minua siihen. He eivät olleet huomaavinaanakaan minua joten kävelin pois. Yritin myös hippaleikkiin mutta en päässyt siihenkään mukaan. Tytöt tuijottivat minua ja kuiskivat. Kävelin takaisin sisälle luokkaan. Istuin paikalleni ja itkin. Itkin sitä, että minusta ei pidetty, itkin sitä, etten osannut kieltä, itkin koti-ikävä, itkin kaikkea. Yhtäkkiä opettajani käveli sisään. Kuivasin äkkiä kyyneleeni vaikka opettaja kyllä selvästi näki, että oli itkenyt. Opettaja tuli luokseni ja yritti selkeästi puhuen kertoa minulle, että lapset ovat vain vähän ujoja mutta eivät ilkeitä ja, että tulen saamaan vielä monta hyvää kaveria tästä luokasta. Nyökkäsin ja pyyhin silmäni uudelleen.

Koulupäivä jatkui hyvin. Seuraavalla välitunnilla pääsin mukaan hippaleikkiin ja huomasin, että yksi luokan pojista oli sama poika jonka näin meidän pihalla eilen. Koulun loputtua lähdin kävelemään kotiin päin. Kävellessäni huomasin, että joku seuraa minua, käännyn ja näin, että se oli naapurissa asuva poika. Kävelimme sitten hiljaa ja puhumatta yhdessä kotiin. Loppupäivä meni tavanomaisesti. Söin, ruokin siat ja menin nukkumaan. Aamulla lähdin taas kouluun ja sain lisää uusia kavereita. Leikimme välitunnilla hippaa ja piilosta sekä pelasimme jalkapalloa.

.....

Koulupäivät menivät vauhdilla, niin myös viikot ja lopulta huomasin, että olin ollut Ruotsissa jo kuusi kuukautta. Eräänä lauantai-iltana kuuntelin radiota ja siellä kerrottiin sodan olevan loppunut. Olin innoissani, näkisin viimeinkin äitini ja siskoni. Toisaalta tunsin myös jonkinlaista surua, kun ajattelin paluuta Suomeen. Minulla oli kaikki kaverit täällä ja olin jo melkein alkanut kutsua Gretaa äidiksi ja Sveniä isäksi. Greta ehdotti, että lähetettäisiin äidilleni kirje ja odotettaisiin, että hän vastaa ennen kuin lähtisin. Niin me sitten teimme. Kysyin äidiltä kirjeessä, onko minun ja Marian hyvä jo tulla takaisin. Kerroin myös uudesta koulustani ja kavereista joita olin saanut. Lähetimme kirjeen ja jäimme odottelemaan vastausta. Kahden viikon päästä tuli vihdoinkin kirje mutta se ei ollut äidiltäni. Se oli Suomen sosiaalitoimistosta ja kirjoitettu ruotsiksi. Greta luki sen ensin, hän valahti yhtäkkiä aivan valkoiseksi. Kysyin mikä hänelle tuli mutta hän pysyi aivan hiljaa. Greta ei antanut kirjettä minulle. Hän otti kädestäni kiinni, vei minut sohvalle istumaan ja katsoi minua silmiini. Näin miten kyyneleet alkoivat valua hänen poskiaan pitkin. Hän avasi suunsa ja lausui sanat jotka muistan vieläkin: "Matti kulta, et voi palata Suomeen. Äitisi on kuollut. Hän menehtyi sodan viimeisinä päivinä, kun vihollinen pudotti pommin hänen ja monen muun ihmisen piilopaikkaan. Olen todella pahoillani.". Kun kuulin nuo sanat tuntui, kuin koko maailma ympärilläni olisi hajonnut. Minulla ei ollut enää äitiä. Olin sodan alussa menettänyt isäni ja isoveljeni sekä joutunut eroon siskostani ja nyt menetin äitini ja mahdollisuuden palata Suomeen. Olin järkyttynyt. Greta otti minut syliinsä ja halasi minua. Aloin itkemään. "Miksi tämä kaikki tapahtui minulle?" ajattelin. Greta otti kirjeen uudelleen käteensä ja luki sitä. Hän katsoi taas minuun ja sanoi "Suomen sosiaalitoimisto aikoo järjestää asian kuitenkin niin, että saat tavata siskoasi lomilla. Se oli äitisi pyyntö." Jatkoin itkemistä, olin tietysti onnellinen siitä, että näen taas siskoni mutta en pystynyt muuta kuin itkemään.

.....

Kolmen viikon kuluttua elämäni alkoi palautua pikkuhiljaa normaaliksi. Kävin koulua ja olin kavereideni kanssa. Maria ei onneksi asunut kaukana joten näin häntä joululomilla ja kesälomilla. Joka kerta, kun näin hänet hän oli kasvanut jonkin verran. Pelkäsin ensimmäisellä kerralla, että hän ei enää muistaisi minua mutta ei hän minua ollut unohtanut. Hän kiljui ja nauroi ilosta nähdessään minut. Elämäni on ollut siitä lähtien onnellista ja tasapainoista vaikka äitiä, isää ja isoveljeäni ikävöinkin usein. Minua kuitenkin lohdutti tietää, että minulla oli edelleen rakkaita sukulaisia Suomessa. Aloin ymmärtää, että Ruotsiin tuleminen oli sittenkin hyvä asia.